

ASIAKKAIDEN KOKEMUKSET NAKSU-HANKKEESTA

Miira Murtoperä

Opinnäytetyö, kevät 2017

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Oulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi+diakoni (AMK)

TIIVISTELMÄ

Murtoperä, Miira. Asiakkaiden kokemukset Naksu-hankkeesta. Diak Oulu, kevät 2017, s 40, 1 liite

Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + diakoniatyön virkakelpoisuus

Tämä opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Kajaanin seurakunnan Naksu-hankkeen kanssa. Nuorten aikuisten asumisen ohjaus ja kokonaisvaltainen sosiaalinen uudistuminen -hanke (NAKSU) on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama hanke, joka toteutetaan Kajaanin seurakunnan alaisuudessa vuosien 2016 ja 2017 aikana. Hankkeen tavoitteena on nuorten aikuisten asunnottomuuden poistaminen ja asumisen turvaaminen Kajaanissa. Hanke toteuttaa asunto ensin -mallin mukaista asuttamista.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa Naksu-hankkeen asiakkaiden kokemuksista saamastaan palvelusta. Tutkimuskysymyksiä olivat 1. Mitkä olivat asiakkaiden kokemukset Naksu-hankkeen ohjauksesta ja tuesta? 2. Mikä oli Naksu-hankkeen merkitys asiakkaan elämäntilanteeseen?

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusainestoa kerättiin käyttämällä teemahaastattelua. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluna. Vapaehtoisia haastateltavia löytyi kuusi. Tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Haastatteluista saatujen tulosten perusteella voidaan todeta, että Naksu-hankkeen tarjoama ohjaus ja tuki koettiin hyväksi. Asiakkaat ovat kokeneet elämäntilanteensa parantuneen Naksu-hankkeen asiakuuden myötä. Tähän on vaikuttanut erityisesti työntekijöiden tarjoama tuki ja palveluohjaus sekä asiakuuden myötä rakentunut tukiverkosto.

Jatkotutkimushaasteena on tutkia Naksu-hankkeen vaikutusta asiakkaiden toimintakykyyn ja elämänlaatuun. Onko hankkeen toiminnalla ollut vaikutusta asiakkaiden toimintakyvyn paranemiseen ja tätä kautta esimerkiksi koulutukseen, työllistymiseen tai kuntoutumiseen?

Asiasanat: asumisen ohjaus, asumisentukeminen, asunnottomuus

ABSTRACT

Murtoperä, Miira. Customers' experiences of the Naksu-project. 40 p., 1 appendix. Language: Finnish. Oulu, spring 2017. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Service.

This thesis was done in co-operation with the Naksu-project of Kajaani parish, Finland. The project consists of housing guidance and social renewal of young adults and it is funded by the European Social Fund. The project aims to eliminate young adults' homelessness and secure their housing in Kajaani. The project uses Housing First based methods. Naksu-project started in January 2016 and ends in December 2017.

The aim of this thesis was to produce information about the customers' experiences of the project's services. Research questions were 1. What were the customers' experiences of Naksu-project's guidance and support? 2. How had Naksu-project effected the customers' life situations?

This thesis was carried out as a qualitative study. The data was collected by using a semi-structured interview. Six volunteers were found and they were interviewed individually. The data was analyzed by material-based content analysis.

The main results were that the customers felt that Naksu-project's guidance and support were good. In addition, customers experienced that their life situations had improved with the help of Naksu-project. This would not have been possible without Naksu-project's support and service guidance or the new support network.

A further research challenge is to study Naksu-project's effects on the customers' functional ability and quality of life. Has the Naksu-project affected the customers' functional ability positively and in that way, for example, helped to get school place, job or improved the customers' rehabilitation?

Keywords: housing guidance, housing support, homelessness

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 ASUNNOTTOMUUS	6
2.1 Suomalainen asunnottomuus	6
2.2 Asunnottomuus Kajaanissa	9
2.3 Asunnottomuuteen johtavat syyt	10
3 OHJAUS JA TUKI	12
3.1 Ratkaisukeskeinen ja voimavarakeskeinen ohjaus	13
3.2 Asumisen ohjaus	14
4 NAKSU-HANKE	15
4.1 Diakoninen vastuu	16
5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	19
6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	20
7 AINEISTON KERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT	22
8 TULOKSET	24
8.1 Asiakkaan ja työntekijän kohtaaminen	24
8.2 Ohjaus ja tuki	25
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
10 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	32
11 POHDINTA	35
LÄHTEET	37
LIITE 1. Haastattelurunko	

1 JOHDANTO

Opintoihini Diakonia-ammattikorkeakoulussa liittyen pääsin suorittamaan seurakuntaharjoittelua Kajaanin seurakunnan diakoniatyöhön syksyllä 2015. Harjoitteluohjaajani työsti siihen aikaan hankehakemusta nuorten aikuisten asumisen ohjauksen hankkeelle. Harjoittelun kautta minulle tarjoutui mahdollisuus ryhtyä työskentelemään vuosilomansijaisena Kajaanin seurakunnan diakoniatyössä. Entisen harjoitteluohjaajani hankehakemus hyväksyttiin, ja pääsin todistamaan ensimmäisen Euroopan sosiaalirahaston rahoittaman seurakunnan alaisen hankkeen syntyä. Hanke kantaa nimeä Nuorten aikuisten asumisen ohjaus ja kokonaisvaltainen sosiaalinen uudistuminen (Naksu).

Työskentelin vuosilomansijaisena vuoden 2015 joulukuusta vuoden 2016 loppuun ja kun opintoni olivat edenneet opinnäytetyön ideointivaiheeseen, tuntui luontevalta valita opinnäytetyön aihe työpaikallani nousseesta tarpeesta. Aiheeksi rajautuivat asiakkaiden kokemukset Naksu-hankkeesta. Opinnäytetyön kautta hankkeen toiminnasta haluttiin saada kirjallista tietoa asiakkaiden kokemusten kautta. Opinnäytetyön aihe kiinnosti myös minua itseäni. Olinhan päässyt silloisen työni kautta osallistumaan hankkeen toimintaan erilaisissa tilanteissa.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään suomalaista asunnottomuutta ja siihen johtavia syitä sekä asunnottomuutta Kainuussa ja Kajaanissa. Lisäksi teoriassa käsitellään ohjausta ja tukea sekä tarkemmin Naksu-hankkeen toimintaa ja sen tarjoamaa ohjausta ja tukea.

Opinnäytetyössä tuodaan kuuluviin Naksu-hankkeen asiakkaiden ääni siitä, miten he ovat kokeneet hankkeen kautta saamansa ohjauksen ja tuen. Opinnäytetyössä käsitellään asiakkaiden kokemuksia ja sen tulokset on koottu haastattelujen kautta saadusta materiaalista.

2 ASUNNOTTOMUUS

2.1 Suomalainen asunnottomuus

Suomessa asunnottomuus ilmiönä on monimuotoistunut (Lehtonen & Salonen 2008, 17). Liikkeelle on lähdetty irtolaisuudesta, ja hyvin pitkään asunnottomuus käsitettiin enemmän järjestäytyneeksi ongelmaksi ja epäsosiaaliseksi elämäntavaksi, joka ei ole yhteiskunnan edun mukainen. Sotien jälkeen asunnottomuutta alettiin tarkastella sosiaalipoliittisena ongelmana, kun asuntoja ei riittänyt rintamalta palaaville ja siirtolaisille. 1960- ja 1970-luvun kaupungistumisen myötä asunnottomat siirtyivät siihen ympäristöön, mihin heidät tänä päivänäkin mielletään, eli asuntoloihin ja metsään. Vasta 1980-luvulla asunnottomuuden käsittämässä siirryttiin vähitellen huonotapaisuudesta huonoosaisuuteen. (Lehtonen & Salonen 2008, 14–15.)

Tilastokeskuksen (i.a.) mukaan Suomessa asunnottomiksi määritellään henkilöt jotka majoittuvat ulkona, tilapäissuojissa, yömajoissa tai vastaavissa tiloissa asunnon puutteen vuoksi. Asunnottomiksi lasketaan myös hoitokodeissa ja laitoksissa olevat henkilöt, joilla ei ole asuntoa sekä tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona asuvat henkilöt. Asunnottomiin kuuluvat myös vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa. Kuitenkaan vanhempiansa luona asuvia nuoria aikuisia ei usein mielletä asunnottomiksi. Asunnottomaksi voi joutua kuka tahansa. Yleensä asunnottomuutta kestää alle vuoden ja se on ratkaistavissa asuntopoliittisin keinoin. Pitkäaikaisasunnottomuudesta puhutaan silloin, kun asunnottomuus jatkuu yli vuoden tai toistuu kolmen edeltävän vuoden aikana (Granfelt, Haahtela, Juhila, Nousiainen & Raitakari 2015, 71).

Asunnottomuutta voidaan tarkastella sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta. Yksilökeskeisen näkemyksen keskiössä ovat asunnottomat. Tällöin asunnottomuus nähdään yksilöllisenä poikkeavuutena, joka koskee rajallista ja harvaa ryhmää. Ratkaisut ongelman poistamiseen ovat rajallisia ja tarveharkintaisia. Yhteiskuntakeskeisenä näkemyksenä asunnottomuus nähdään sosiaalisenä ja asuntopoliittisena ongelmana, joka johtuu huonoosaisten oikeuksien

puuttumisesta ja kohtuuhintaisten asuntojen vajeesta. Tällöin myös toimenpiteiden ongelman ratkaisemiseksi tulee olla universaaleja ja perustua kaikkien oikeuteen omaan asuntoon (Lehtonen & Salonen 2008, 18).

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA 2017) asuntomarkkinakyselyn mukaan Suomessa oli vuonna 2016, 6650 yksin elävää asunnotonta henkilöä. Näistä 2 050 oli pitkäaikaisasunnottomia. Kyselyn mukaan yksinelävien asunnottomien määrä on laskenut edellisvuodesta 140 ja pitkäaikaisasunnottomien määrä 200 henkilöllä. Asunnottomien perheiden määrä laski edellisen vuoden 420 perheestä 325 perheeseen.

Asunnottomuus on vaikeasti tutkittava ilmiö (Lehtonen & Salonen 2008, 18). Keskeisin ongelma on palvelujenkäyttäjäparadoksi eli se, että asunnottomuudesta saadut tilastot koskevat vain palvelujen käyttäjiä. Lisäksi tilastojen mittausajankohta voi olla vain yhden päivän tai viikon mittainen. Tulokset kertovat sen, moniko on asunnottomana mittausajankohtana, mutta eivät esimerkiksi sitä, kuinka moni on ilman asuntoa vuoden aikana tai onko asunnottomuus toistuvaa vuoden aikana, ja jos on niin kuinka pitkissä jaksoissa. (Lehtonen & Salonen 2008, 18.)

Piiloasunnottomuus on asunnottomuuden muoto josta ei saada tarkkaa tietoa, koska asunnottomuuden määrittely on tulkinnanvaraista. Esimerkiksi ARAn määritelmien mukaan alle 25-vuotiaita vanhempiansa luona asuvia nuoria, jotka eivät ole löytäneet asuntoa, ei lasketa asunnottomien joukkoon. Asunnottomiksi ei myöskään luokitella asunnon puutteen vuoksi vankilaan jääviä koevapausvankeja. (Juurinen & Virtanen-Olejniczak 2008, 146). Asunnottomalla henkilöllä voi esimerkiksi olla osoite sellaiseen asuntoon, missä hän ei todellisuudessa asu. Piiloasunnottomuuden tilastointi on vaikeaa, koska asunnoton henkilö ei välttämättä ole palveluiden piirissä eikä tällöin saa asunnottoman statusta. Hän saattaa kiertää reppu selässä ja viettää yönsä sen kaverin luona, jonka sohvalla on tilaa. (Timonen 2011, 79.)

European Federation of National Organisations working with the Homeless (FEANTSA) on laatinut typologian eurooppalaisesta asunnottomuudesta, ET HOS (European Typology on Homelessness and Housing Exclusion). Asunnottomuuden typologia on kuvattuna talukossa 1.

Käsiteryhmä		Operationaalinen ryhmä	Alaryhmä	Kuvaus
Ulkona asuvat	1	Asuu julkisessa tilassa (ei asuntoa)	1.1 1.2	Majailee ulkona Etsivien palvelujen piirissä
	2	Asuu yömajassa ja/tai on pakko viettää useita tunteja päivässä julkisessa tilassa	2.1	Ensisuoja
Asunnoton	3	Asunnottomien majoitus/ tilapäinen asuminen	3.1	Matkustajakoti
	4	Turvapaikanhakijoille/ maahanmuuttajille järjestetty asuminen	4.1 4.2	Vastaanottokeskukset Säilöönottokeskus
	5	Laitokset	5.1 5.2	Rangaistuslaitokset Hoitolaitokset ja sairaalat
	6	Tuettu asuminen	5.3 6.1 6.2	Ensikodit Tuettu asuminen (yhteisö) Tuettu asuminen (yksin)
Turvaton asuminen	7	Ei sopimukseen perustuva asuminen (vuokrasuhde)	7.1	Tilapäinen asuminen sukulaisten tai tuttavien luona (tahdon vastaisesti)
			7.2	Asuminen ilman vuokrasopimusta ("pimeästi")
	8	Häätöuhka	8.1 8.2	Häätöuhka (vuokra-asuminen) Asunnon haltuunoton uhka (omistusasuminen)
9	Väkivalta	9.1	Asuminen puolison tai kumppanin taholta	

			9.2	tulevan väkivallan uhan alla Turvakodit
Epätarkoituksenmukainen asuminen	10	Tilapäiset asumisen muodot	10.1	Asuntoauto/-vaunu (vakituksena asuntona)
			10.2	Talonvaltaus
	11	Epätydyttävä asumi- nen	11.1	Asunnot, jotka eivät sovellu lain mukaan asumiseen
			11.2	Vanhempien luona asuvat aikuiset lapset
	12	Erittäin ahdas asumi- nen	12.1	Kansalliset normit ylittävä tilanahtaus

TAULUKKO 1. Asunnottomuuden typologia (Lehtonen & Salonen 2008, 22)

2.2 Asunnottomuus Kajaanissa

Asunnottomuus on urbaani ilmiö (Lehtonen & Salonen 2008, 23) ja Suomessa se keskittyy pääkaupunkiseudulle, erityisesti Helsingin alueelle, ja suurimpiin kaupunkeihin. Siitä huolimatta asunnottomuutta ja asunnottomia on koko Suomessa.

ARA kerää vuosittain selvityksen kuntien asunnottomuusluvuista (ARA 2015). Vuoden 2015 asunnottomuusselvityksen mukaan Kajaanissa oli 2 yksinäistä asunnotonta henkilöä. Vuoden 2016 asunnottomuusselvityksen mukaan Kajaanissa ei ollut yhtään asunnotonta (ARA 2016). Vileniuksen (2010) tekemän Kainuulainen asunnottomuus keväällä 2010 -raportin mukaan Kainuussa oli kyseisenä ajankohtana reilu 50 asunnotonta henkilöä, joista noin 10 oli pitkäaikaisasunnottomia ja reilu 40 tilapäisesti asunnottomia. Vuoden 2009 asunnottomuusselvityksen mukaan Kainuussa oli 11 asunnotonta, josta Kajaanin osuus oli 1 asunnoton henkilö. (Vilenius 2010, 3,18.)

Tänä päivänä eri julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden arvio pelkästään Kajaanin asunnottomien määrästä on noin 50 henkilöä (Kainuun Sanomat 2016). Kajaanissa asunnottomuus ei kuitenkaan näy katukuvassa niin kuin suuremmissa etelän kaupungeissa. Asunnottomuus näyttäytyy piiloasunnottomuutena, kimppa-asumisena ja ajelehtimisena paikasta toiseen (Parkkinen 2016, 9). Tämä todistaa sen, kuinka haastavaa on saada tarkkaa tilastotietoa asunnottomien määrästä.

2.3 Asunnottomuuteen johtavat syyt

Tietyillä erityisryhmillä on muita suurempi riski joutua asunnottomaksi jossain elämänsä vaiheessa. Asunnottomuuteen johtavia keskeisimpiä riskejä ovat sosiaaliset tekijät, jotka voivat syrjäyttää osan ihmisistä yhteiskunnan asuntomarkkinoilla. Riskitekijöitä ovat perheen ja verkostojen puuttuminen sekä ihmisten henkilökohtainen haavoittuvuus, joka voi altistaa syrjäytymiselle.

Yhteiskunnan tasolla syrjäyttäviä sosiaalisia rakenteita ovat kohtuuhintaisten asuntojen puute, yhteiskunnallisen tuen ja sosiaalisten ongelmien ehkäisyn puute, päihde- ja mielenterveysongelmaisten asianmukaisen hoidon ja tuen riittämättömyys sekä tiettyihin yksilöihin ja ryhmiin kohdistuva juridinen ja sosiaalinen eristäminen. (Lehtonen & Salonen 2008, 29.)

Yhteiskunta tasolla syrjäyttävät tekijät näkyvät käytännössä siten, että kohtuuhintaisten asuntojen puute aiheuttaa vuokra-asuntomarkkinoilla suurta kilpailua, joka heikentää sosiaalisista, fyysisistä tai psyykkisistä ongelmista kärsivien henkilöiden kilpailukykyä näillä markkinoilla, jonka myötä he ovat vaarassa syrjäytyä normaaleilta vuokra-asuntomarkkinoilta. Päihde- ja mielenterveys ongelmista kärsivät ihmiset, jotka eivät tarvitse laitoshoidoa, mutta kuitenkin tukea itsenäiseen asumiseen, ovat vaarassa joutua asunnottomiksi, jos tarvittavaa hoitoa ja tukea ei järjestetä. Tiettyyn vähemmistöön tai etniseen ryhmään kuuluvat henkilöt kohtaavat usein syrjintää yksityisillä vuokra-asuntomarkkinoilla. (Lehtonen & Salonen 2008, 29.)

Päihde- ja mielenterveysongelmat voivat olla syynä asunnon menettämiseen ja asunnottomuuteen. Mielenterveyden häiriöillä ja sairauksilla on suuri vaikutus ihmisen elämänhallintaan. Ne vaikuttavat esimerkiksi sosiaalisiin suhteisiin, taloudelliseen tilanteeseen, hygieniaan ja asunnosta huolehtimiseen. Päihderiippuvuudet luokitellaan myös mielenterveyden häiriöihin. Pitkäaikaisena päihderiippuvuus alkaa näkyä elämää hallitsevana tekijänä, jonka myötä sen haitat vaikuttavat negatiivisesti myös asunnon säilyttämiseen ja asunnon hankkimiseen. Usein pitkäaikainen vakava päihderiippuvuus johtaa asunnottomuuteen. (Holtinkoski & Vidnäs 2015, 11–12.)

Nuorten asunnottomuuteen on monia syitä. Yleisin syy on asunnon puuttuminen, koska kohtuuhintaista asuntoa ei löydy. Tämä korostuu etenkin pääkaupunkiseudulla ja suuremmissa kaupungeissa, jonne nuoria tulee uskoen asunnon ja työpaikan järjestyvän. Ilman työpaikkaa ja tuloja asunnon saaminen on vaikeaa koko Suomessa. Asunnottomuuden syynä voi olla myös työttömäksi joutuminen ja siitä johtuva tulojen aleneminen, joka vaikuttaa vuokranmaksukykyyn ja johtaa vuokratien kertymiseen ja lopulta asunnon menettämiseen. Kaikista huonoin tilanne on nuorella, joka on velkaantunut ja menettänyt luottotietonsa. Tässä tilanteessa asunnon saaminen on suorastaan mahdotonta ja vaarana on asunnottomuuden pitkittyminen sekä syrjäytyminen. Nuorten avoerot ovat myös yksi syy asunnottomuuteen, koska suhteen päätyttyä toisen on muutettava asunnosta. (Timonen 2011, 30.)

Tämän päivän kulutusyhteiskunnassa korostuu taloudellisen hyvinvoinnin merkitys ja tätä kautta taloudenhallinnasta on tullutkin osa elämänhallintaa. Taloudessa tapatuilla muutoksilla on vaikutuksia elämän muilla alueilla (Lehtinen 20011, 72.) Alle 30-vuotiaiden nuorten luotonkäyttö on yleistynyt ja tämä on näkynyt maksuvaikeuksien lisääntymisenä. Kulutusluottojen yleistymisen seurauksena maksuhäiriömerkinnät ovat lisääntyneet. Maksuhäiriömerkintä on yksilön kannalta vakava asia. Maksuvaikeuksissa sinnittelemisen myötä myös muu elämä vaikeutuu, mutta ennen kaikkea asuminen, sillä sen osuus menoista on suurin (Lehtinen 2011, 68.)

3 OHJAUS JA TUKI

Ohjaus on yksi psykososiaalisen sosiaalityön keskeisimpiä menetelmiä. Ohjauksen tavoitteena on tukea niitä ihmisiä, joilla ei ole riittäviä psyykkisiä, sosiaalisia tai taloudellisia voimavaroja oman elämänsä hallintaan (Sayed 2015, 8). Ohjaus on opastuksen antamista ja ohjauksen alaisena toimimista. Ohjaustyölle ei ole olemassa vain yhtä ohjausteoriaa, vaan ohjausta on lähestytty mm. erilaisten vuorovaikutus-, persoonallisuus-, oppimis- ja käyttäytymisteorioiden kautta. (Kettunen, Laitinen-Väänänen, Mäkelä & Vänskä 2011, 15–16.)

Ohjaus on hyvin monitahoista ja se koostuu toimintatapojen, lähestymistapojen ja työmenetelmien muodostamasta kokonaisuudesta. Ohjaustilanteessa ohjaaja asettuu ohjattavan palvelukseen antaen hänelle aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Yhteisenä päämääränä on asiakkaan hyvinvointi ja elämän tilanteen parantaminen. (Kettunen ym. 2011, 16.)

Ohjaustyön toteuttamiseen löytyy monia eri lähestymistapoja, jotka riippuvat valitusta teoreettisesta viitekehystä. Useat ohjauksen lähestymistavoista pohjautuvat alun perin psykoterapiatyöhön kehitetyistä ajattelumalleista. Ohjaustyö kuitenkin eroaa terapiatyöstä siten, että sen keskeisenä tavoitteena ei ole mielenterveyden häiriöiden tai sairauksien parantaminen, vaan asiakkaan selviytymisen, elämänhallinnan ja itsetuntemuksen tukeminen ja edistäminen. Ohjauksen erilaiset ajattelumallit ja periaatteet toimivat perustana käytännön ohjaustyölle ja tätä kautta on mahdollista vastata asiakkaiden ja asiakasryhmien yksilöllisiin ja moninaiisiin tarpeisiin. (Sayed 2015, 11.)

Sosiaalialalla yleisimmin käytettyjä ohjauksen lähestymistapoja ovat mm. eksistentiaalistis-humanistiset lähestymistavat, ratkaisu- ja voimavarakeskeiset lähestymistavat sekä konstruktivistiset lähestymistavat. Ohjauksessa työntekijän ja asiakkaan vuorovaikutusta kuvataan yhä useammin termeillä neuvotteleva, yhdessä oppiminen ja dialoginen. (Sayed 2015, 11-12.)

3.1 Ratkaisukeskeinen ja voimavarakeskeinen ohjaus

Voimavarakeskeinen lähestymistapa on saanut alkunsa USA:sta 1980-luvun lopulla. Lähestymistapaa käytettiin ensin mielenterveystyöhön, mutta nykyään sitä sovelletaan laajasti psykososiaalisessa sosiaalityössä. Voimavarakeskeisessä lähestymistavassa keskitytään asiakkaan kykyihin, tietoon, mahdollisuuksiin ja tavoitteisiin (Sayed 2015, 13). Ohjauksella pyritään vahvistamaan ohjattavan elämän hallintaa keskittymällä edistämään ohjattavan toimintakykyä, osallisuutta ja toimijuutta. Toimijuudella tarkoitetaan hallinnan tunnetta omasta elämästä, osallisuuden kokemista elämässä sekä rohkeutta päätöksentekoon omassa elämässä (Korhonen 2013, 17–18).

Myös ratkaisukeskeinen lähestymistapa on saanut alkunsa USA:ssa 1970- ja 80-luvuilla. Alkujaan perheterapiassa käytettyä lähestymistapaa alettiin soveltaa Suomessa 1990-luvulla mm. mielenterveystyössä. Ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa asiakkaan kokemuksia ja menneisyyttä tarkastellaan, ja pyritään löytämään ongelmien sijasta onnistumisia. Tarkastelun aiheena ovat asiat joissa asiakas on onnistunut ja miten hän havaitsee onnistumisen, minkälaisen toiminnan johdosta onnistuminen on toteutunut ja miten onnistumisen todennäköisyyttä voidaan lisätä. (Sayed 2015, 14.)

Ohjauksella pyritään muotoilemaan ja selventämään asiakkaan tavoitteita uudelleen. Keskustelussa syntyvän pohdinnan kautta pyritään kartoittamaan asiakkaan ajatuksia ja arvoja. Yleensä asiakas jäsentää ongelmansa keskustelun jälkeen uudella tavalla. (Sayed 2015, 14.)

Voimavara- ja ratkaisukeskeisessä ohjauksessa keskitytään jo olemassa olevien voimavarojen ja motivaation etsimiseen ja tukemiseen. Molemmissa suuntauksissa katse suunnataan tulevaisuuteen asettamalla ohjaukselle tietyt tavoitteet (Sayed 2015, 13). Muutostyössä ja sen onnistumisessa työntekijällä on tärkeä rooli. Tehtävänä on lisätä asiakkaan itseluottamusta ja varmuutta työskentelyn edetessä. Työskentelyn aikana on myös tärkeää seurata asiakkaan edistymistä, koska seurannalla katsotaan olevan asiakasta motivoiva merkitys. Seurannan avulla arvioidaan valitun toimintamallin toimivuutta ja tuetaan asiakasta

tavoitteen saavuttamisessa. Työntekijän tulee pitää itsensä ajan tasalla asiakkaan tilanteesta. Muutostyö ei ole helppoa ja tästä syystä työntekijällä pitää olla taitoja huomata työskentelyä haittaavat esteet ja tehdä niille jotakin. Muutostyössä työntekijän on osattava käyttää oikein ja tehokkaasti omaa persoonaansa. Asiakkaan ja työntekijän tunnesuhde saattaa työskentelyn aikana kehittyä ei-toivottuun suuntaan. Esimerkiksi asiakkaan epärealistiset odotukset, pettymykset ja pitkittynyt työskentely saattavat rasittaa työskentelyä. Myös työntekijällä voi syntyä negatiivisia tuntemuksia asiakasta kohtaan. Työntekijän tulee olla tietoinen kielteisistä tunnereaktioista ja osata hallita niitä (Rostila 2001, 83–85).

3.2 Asumisen ohjaus

Joskus ihminen saattaa tarvita myös ohjausta ja tukea erilaisissa asumiseen liittyvissä asioissa. Asumisen ohjauksen päämääränä on tukea ja turvata normaalin asumisen onnistumista sekä ennaltaehkäistä mahdollisia häätöjä. Asumisen ohjauksen kohderyhmään kuuluvat yleensä päihde-, mielenterveys-, vanhus- ja vammaistyön asiakkaita. Kohderyhmään kuuluvat myös vankilasta vapautuneet, sosiaalitoimen avunpiirissä olevat sekä ylivelkaantuneet. Käytännössä kohderyhmään kuuluvat kaikki sellaiset henkilöt, jotka tarvitsevat ohjausta ja tukea onnistuakseen itsenäisessä asumisessa. (Helminen 2015, 38.)

Jotta asumisen ohjauksessa voidaan onnistua parhaalla mahdollisella tavalla, ohjaajalla on oltava käsitys asiakkaan kyvyistä ja voimavaroista. Suunniteltaessa ohjausta ja siihen liittyviä palveluita tulee olla selvillä ne asiat, joita asiakas ei hallitse itsenäisessä asumisessa. (Helminen 2015, 38.) Asumisen turvaamiseen tähtäävää työtä kutsutaan Suomessa asumissosiaaliseksi työksi. Sen tehtävänä on ennalta ehkäistä asunnottomuutta ja sen toistumista. Tavoitteena on tukea asiakkaiden toipumista psykososiaalisista vaikeuksista ja auttaa heitä asumiseen liittyvissä kysymyksissä. (Granfelt ym. 2015, 74.)

4 NAKSU-HANKE

Nuorten asumisenohjaus ja kokonaisvaltainen sosiaalinen uudistuminen -hanke (Naksu) on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama hanke, joka on aloittanut toimintansa Kajaanin seurakunnan alaisuudessa helmikuussa vuonna 2016. Hankkeen tavoitteena on kajaanilaisten nuorten aikuisten (18–35-vuotiaiden) asunnottomuuden poistaminen ja asumisen turvaaminen sekä nuorten itsenäistymisen ja toimintakyvyn tukeminen. Hankkeen tavoitteena on tukea asiakkaiden fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja hengellistä kasvua sekä kehitystä. Asunto on yksi perusedellytys sille, että ihminen kiinnittyy yhteiskunnan toimintoihin. Jokainen nuori on arvokas ja oikeutettu ihmisarvoiseen kohteluun. Hankepäälikönä toimii Kajaanin seurakunnan pitkäaikainen päihde- ja kriminaalityön diakoniatyöntekijä. Hanketyöntekijöitä on kaksi, joilla molemmilla on taustalla sosionomin koulutus. (Matilainen 2016.)

Naksu-hanke toimii yhteistyössä Kajaanin tukiasuntoyhdistys ry:n, Kiinteistö Oy Kajaanin Pietarin, aikuissosiaalityön, Kajaanin kaupungin sekä useiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Hankkeen vahvuutena on hankepäällikön pitkäaikaisen diakoniatyön luomat laajat verkostot. (Matilainen 2016.)

Naksu-hanke on ottanut mallia asunto ensin -mallista, joka on saanut alkunsa Yhdysvalloissa. Asunto ensin -malli (AE) on vastakohta portaittaiselle auttamisjärjestelmälle, jossa yksilön tulee sosiaalisen kuntoutumisen portailla etenemällä ansaita oikeus asuntoon, eli tilanteelle jossa asiakkaan tulee sitoutua sosiaalityöntekijän kanssa tehtävään suunnitelmaan ja toteuttaa siinä suunniteltua käyttäytymistä. Tämä voi olla syrjäytyneelle tai moniongelmaiselle henkilölle vaikeaa tai suorastaan mahdotonta. AE-mallissa sosiaalinen kuntoutuminen aloitetaan päinvastaisesta suunnasta. (Asunto ensin 2016.) AE-mallin peruseräatteenä ovat 1. Asunto on yksi ihmisoikeuksista, ei palkinto hyvästä käytöksestä 2. Asunnottomuuden poistamisen jälkeen kuntoutuminen ja kuntouttaminen voi alkaa (Shelter 2008).

Naksu-hanke on ensimmäinen asumissosiaaliseen työhön erikoistunut toimija Kajaanissa. Asumissosiaalinen työ tarkoittaa kaikkea sosiaali- ja terveydenhuollon, vankeinhoidon ja päihdehuollon, asuntotoimen ja työvoimapalveluiden tekemää työtä, jonka ensisijainen tavoite on asumisen turvaaminen ja asunnottomuuden poistaminen. Naksu-hanke on Kajaanissa ainut toimija, joka tarjoaa kotiin tehtävää asumisenohjausta. (Matilainen 2016.)

Tällä hetkellä Hankkeella on 21 asiakasta. Asiakkaista 14:lle hanke on välivuokrannut asunnon Kajaanin Pietarilta. Lopuille asiakkaille hanke antaa niin sanottua ennaltaehkäisevää asumisen ohjausta heidän omiin vuokra-asuntoihinsa. Tämän tarkoituksena on antaa apua asiakkaan elämäntilanteeseen ja välttää mahdollinen häätö asunnosta. Hankkeen asiakkaita haja-asutetaan, millä tarkoitetaan asunnottomien asuttamista ”tavallisiin kerrostaloihin”. Tämän avulla pyritään välttämään asiakkaiden leimautumista sekä integroimaan heidät asuin ympäristöön ja tätä kautta laajemmin yhteiskunnan toimintoihin. (Matilainen 2016.)

Hankkeen työntekijät toimivat tukihenkilöinä asiakkaille, antavat palveluohjausta sekä opettavat ja opastavat arjen kotitöissä. Tämän lisäksi he tukevat ja motivoivat asiakkaita ryhmä-, opiskelu- ja mahdollisiin työtoimintoihin. Työntekijä suunnittelee yhdessä asiakkaan kanssa hänen tarpeidensa mukaisen asumissuunnitelman. Asiakkailta edellytetään sitoutumista sovittuihin tapaamisiin ja ajantasaiseen vuokranmaksuun. (Matilainen 2016.)

4.1 Diakoninen vastuu

Diakonia on kristilliseen lähimmäisenrakkauteen perustuvaa hädässä olevien auttamista, erityisesti niiden joiden hätä on suurin ja joita ei muilla tavoin auteta (Veikkola 2002, 114-115). Kirkkohallituksen diakonian johtosääntömallin mukaan seurakunnan ja sen yksittäisen jäsenen toteuttamassa diakoniassa pyritään:

1. Etsimään ja tunnistamaan ympärillään esiintyvää kärsimystä ja hätää sekä lievittämään ja poistamaan sitä.

2. Edistämään ihmisarvoisen elämän, tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden ja vastuullisuuden toteutumista sekä ihmisten keskinäisissä ja yhteiskunnallisissa ratkaisuihin että kansojen kesken.
3. Vaikuttamaan asenteisiin siten, että ihmiset sekä yksilönä että yhteiskunnan jäsenenä pyrkivät edistämään yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta sekä varjelemaan ympäristön ja koko luomakunnan eheyttä.
4. Kantamaan maailmanlaajuisen Kristuksen kirkon osana vastuuta myös kaukaisista lähimmäisistä.

Diakonia ja yhteiskunnallinen vastuu ovat yksi kirkon perustehtävistä. Diakonia-työssä kirkko toimii vaikeuksissa olevien ihmisten kokonaisvaltaisena auttajana. Yhteiskuntatyön kautta kirkko pyrkii vaikuttamaan yhteisöihin ja yhteiskunnan rakenteisiin ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja rauhan toteutumiseksi. (Veikola 2002, 124.)

Diakoniatyöllä on tärkeä rooli asunnottomien tukemisessa. Ideaalisinta tukea on yhteisöllisyyden rakentaminen, joka rohkaisee asunnottomia vastuun ottamiseen itsestään sekä samassa tilanteessa olevasta lähimmäisestä. Päämääränä on yksinäisyyden ja syrjäytymisen vähentäminen. Kolmannen sektorin toimijoilla on tähän huomattavasti paremmat edellytykset, kuin viranomaisilla. Diakonijaohjaintien mukaan asunnottomuuden vähentämisessä tulisi erottaa toisistaan ennaltaehkäisy, korjaavat toimet ja hoito. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 129-131.)

Suuremmissa kaupungeissa, joissa asunnottomuus näkyy katukuvassa selvemmin, seurakunnat tekevät asunnottomuuteen liittyvää työtä suuremmalla volyyymilla. Vuoden 2016 marraskuussa noin kymmenen Helsingin seurakuntaa aloitti tempauksen, jossa seurakunnat tarjoavat yömajoitusta asunnottomille seurakunnan tiloissa. Majoitus tapahtuu vuoroviikoin eri seurakunnan tiloissa. Toiminta on järjestetty pääsääntöisesti vapaaehtoisten voimin, mutta myös kirkon työntekijöitä työskentelee yöllä. Kiertävän majoituksen malli on peräsin Lontoosta. Helsingin Lauttasaaren kirkkoherran mukaan kirkko haluaa herätellä yleistä vastuuta asunnottomien henkilöiden tilanteesta. (Kirkko ja kaupunki 2016.)

Yhteiskuntatyöhön liittyen monet seurakunnat ympäri Suomea osallistuvat vuosittain Asunnottomien yö -tapahtuman järjestämiseen ja lisäksi järjestävät myös omia tapahtumia. Asunnottomien yö -kansalaisliike tukee jokaisen perusoikeutta omaan asuntoon (Seurakuntalainen 2016). Kajaanin seurakunnan NAKSU-hanke oli mukana järjestämässä Kajaanin ensimmäistä asunnottomien yö -tapahtumaa viime vuonna muiden Kajaanilaisten toimijoiden kanssa.

5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kerätä Naksu-hankkeen asiakkaiden kokemuksia saamastaan palvelusta. Tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, mikä on hankkeen merkitys asiakkaille ja miten se on vaikuttanut heidän elämäänsä.

Tutkimuskysymykset

1. Mitkä ovat asiakkaiden kokemukset Naksu-hankkeen ohjauksesta ja tuesta?
2. Mikä on Naksu-hankkeen merkitys asiakkaan elämäntilanteeseen?

6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2008-2011 (PAAVO 1) tähtäsi kohdennetuilla toimilla vaikeimman pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen ja ennaltaehkäisevän työn tehostamiseen. Ohjelman tavoitteen oli puolittaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2011 mennessä. Ohjelmassa oli mukana suurimmat asunnottomuus kaupungit: Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Lahti, Jyväskylä, Oulu, Joensuu, Kuopio ja Turku. Ohjelmassa oli mukana useita valtakunnallisia ja paikallisia järjestöjä. PAAVO 1 ohjelmassa toteutettiin asunto ensin-periaatteen mukaista asumista. PAAVO 1 ohjelman tavoitteena oli myös luopua asuntoloista, jotka ylläpitävät ja edistävät pitkäaikaisasunnottomuutta. Tämä tarkoitti määrällisesti 1250 uuden asunnon, tukiasunnon tai palveluasunnon järjestämistä ohjelmassa mukana olevassa kymmenessä kaupungissa. (Kaakinen 2012, 3.)

PAAVO 1 loppuraportin (2012) mukaan vuodesta 2008 pitkäaikaisasunnottomuus oli vähentynyt 28% vuoden 2011 loppuun mennessä. Vuoden 2011 loppuun mennessä PAAVO 1 kaupungeissa oli otettu käyttöön 1519 pitkäaikaisasunnottomille tarkoitettua asuntoa ja tukiasuntoa. PAAVO 1 ohjelman määrällinen tavoite ylittyi siis 269 asunnolla. Loppuraportissa arvioitiin, että vuoden 2011 loppuun mennessä käyttöön otetuilla asunnoilla ja tukiasunnoilla saavutettiin noin 21,3 miljoonan euron kokonaissäästöt asunnottomuudesta aiheutuvista kustannuksista. (Kaakinen 2012, 4,6.)

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2012-2015 (PAAVO 2) oli jatkoa PAAVO 1 ohjelmalle. Ohjelman tavoitteena oli poistaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2015 mennessä. Tavoitteena oli jälleen 1250 asunnon, tukiasunnon tai hoitopaikan osoittaminen pitkäaikaisasunnottomille. Ohjelman tavoitteena oli tukimallien kehittäminen hajautettuun asumiseen ja asunnottomuuden ennaltaehkäisyn tehostaminen. (Fredrikson & Karppinen 2016, 3.)

PAAVO 1 ja PAAVO 2 ohjelmien myötä pitkäaikaisasunnottomuus laski koko Suomessa 1345 henkilöllä. PAAVO ohjelman kunnissa vähennys oli 35%. Pitkäaikaisasunnottomuuden puolittamisessa onnistuivat Tampere, Joensuu, Lahti, Oulu ja Pori. Vuosina 2012-2015 ohjelmassa mukana oleviin kaupunkeihin valmistui yhteensä 1467 asuntoa. (Fredrikson & Karppinen 2016, 3, 20.)

Asunto ensin -mallia on sovellettu ja tutkittu laajasti Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa. Tutkimusten mukaan AE -mallin mukaan asutetuista asunnottomista suurimman osan asuminen vakiintuu. Tutkimuksissa on havaittu myös se, että oma asunto tarvittavalla tuella varustettuna parantaa elämänlaatua (Asunto ensin 2016). Häkkinen, Kainulainen ja Saari (2013) tuovat julki Diakoniammattikorkeakoulun tutkimukseen liittyvässä artikkelissaan sen, että AE -mallin mukaiseen tuettuun asumiseen päässeiden asunnottomien tyytyväisyys omaan elämään lisääntyi.

FEANTSA-sivuston (2016) mukaan Suomi on poikkeuksellinen maa Euroopassa siinä suhteessa, että se on pystynyt vähentämään asunnottomuutta tehokkaasti. Asunto ensin-mallin ja PAAVO vähentämishjelmien katsotaan olevan ratkaisevia tekijöitä asunnottomuuden vähentämisessä. Asunnottomien määrä vuoden 1987 noin 18 000 asunnottomasta on vähentynyt yli puolella.

7 AINEISTON KERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT

Tämä tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullisella tutkimuksella tarkastellaan vuorovaikutusten ja sosiaalisten suhteiden luomia merkityskokonaisuuksia (Vilkka 2005, 97). Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla kuutta Naksu-hankkeen asiakasta vuoden 2017 alkuun mennessä. Haastattelumuotona käytettiin puolistrukturoitua haastattelua, josta käytetään myös nimeä teemahaastattelu. Teemahaastattelu sopii haastattelumuodoksi, kun kohteena ovat intiimit tai arat aiheet (Metsämuuronen 2008, 41). Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, koska niissä käsiteltävät asiat olivat hyvin henkilökohtaisia ja arkoja. Teemahaastattelu pohjautuu ennalta valittuihin teemoihin, mutta siinä ei ole tarkasti määriteltyä kysymysten muotoa ja esittämisjärjestystä (Metsämuuronen 2008, 41). Tämä tuo tutkittavien äänen kuuluviin. Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että haastateltavien tulkinnat ja asioille antamat merkitykset ovat keskeisiä (Hirsjärvi & Hurme 2014, 48.)

Haastateltavien henkilöiden elämäntilanteet poikkesivat toisistaan. Haastateltavista kolmella oli päihdeongelma. Heidän elämäntilanteensa oli ongelmallisempi ja he asuivat Naksu-hankkeen tukiasunnossa ja saivat intensiivisempää ohjausta ja tukea. Yksi haastateltavista oli mielenterveyskuntoutuja. Haastateltavista kaksi oli saanut selätettyä ongelmansa, heidän elämäntilanteensa oli vakiintunut enemmän ja he asuivat omissa asunnoissa, ja saivat Naksu-hankkeesta vain tarvitsemansa ohjauksen ja tuen. Haastateltavien sukupuolijakauma oli 4 miestä ja 2 naista. Kaiken kaikkiaan Naksu-hankkeen sukupuolijakauma on noin 50/50. Kaikki haastateltavat olivat työelämän ulkopuolella. Pääsääntöisenä tulona neljällä haastateltavista oli työmarkkinatuki, asumistuki ja toimeentulotuki. Kaksi haastateltavista oli kuntoutustuella.

Haastatteluista kolme toteutettiin Naksu-hankkeen hankepäällikön toimistossa, joka sijaitsee Kajaanissa Nuorten ohjaamossa (Nuppa). Kaksi haastattelua toteutettiin Naksu-hankkeen ”päämajassa” Kajaanin Nakertajassa. Naksu-hanke on välivuokrannut useita asuntoja Nakertajasta, yksi asunnoista toimii työntekijöiden toimistona ja paikkana jonne asiakkaat voivat tulla oleskelemaan, eli niin

sanottuna ”olohuoneena”. Yksi haastatteluista toteutettiin asiakkaan asunnossa. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavien suostumuksella. Nauhoitetut haastattelut litteroitiin.

Tämän jälkeen haastatteluaineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Analyysivaihe voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 108.)

Aineiston pelkistämässä litteroidut haastattelut kirjoitetaan auki ja niistä karsitaan tutkimukselle epäolennainen aineisto pois. Ryhmittelyvaiheessa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään eri luokiksi, jotka nimitetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Tällä tavalla aineisto tiivistyy, koska yksittäiset tekijät sisällytetään yleisempiin käsitteisiin. Abstrahointivaiheessa aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 108-111.)

Haastattelujen analyysin tulokset käsitellään seuraavassa luvussa. Aineistolähtöisen sisällön analyysin myötä tulokset luokiteltiin kolmeen luokkaan:

1. Asiakkaan ja työntekijän kohtaaminen
2. Ohjaus ja tuki
3. Elämäntilanne ja tulevaisuus.

8 TULOKSET

8.1 Asiakkaan ja työntekijän kohtaaminen

Kaikki haastateltavat kokivat Naksu-hankkeen työntekijöiden ja asiakkaiden kohtaamisen hyväksi. Työntekijät koettiin helposti lähestyttäviksi ja luotettaviksi. Haastatteluissa asiakkaat korostivat työntekijöiden inhimillisyyttä ja arvostavaa kohtaamista. Työntekijät kohtasivat asiakkaan ihminen ihmisenä. Työntekijät koettiin ammattitaitoisina henkilöinä, jotka ymmärtävät heikoimmassa asemassa olevia ja puolustavat heidän oikeuksiaan. Haastateltavat kokivat myös nauttivansa työntekijöiden luottamusta. Molemminpuolinen joustavuus on koettu hyvänä asiana.

Että on tullu semmonen ihmismäinen olo, että on niin ku kokenu, että saa vielä yrittää. Uuden mahdollisuuden on saanu – on paikka mikä tuntuu kodilta ja on niin ku tommonen tukiverkosto olemassa tuolla.

Täällä otetaan ihminen ihmisenä vastaan. Suurimmassa osasta paikoista ei oteta.

Haastateltavat kokivat työntekijöiden kohtaamisen tasavertaisena. Kaikki asiakkaat ovat samalla viivalla. Yksilöllinen kohtaaminen koettiin asiakaslähtöisenä, jolloin asiakas itse pääsee vaikuttamaan asioihinsa ja saa äänensä kuuluviin.

Kettusen ym. (2011) mukaan ohjauksessa ohjaajaa asettaa itsensä ohjattavan palvelukseen ja antaa hänelle aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Mielestäni haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että Naksu-hankkeen työntekijät ovat ohjastyön ytimessä, sillä päämääränä on Kettusen ym. (2011) määrittämä tavoite, asiakkaan hyvinvointi ja elämäntilanteen parantaminen.

8.2 Ohjaus ja tuki

Kaikissa haastatteluissa korostui Naksu-hankkeen tarjoaman ohjauksen ja tuen merkitys asiakkaan elämäntilanteen parantamiseksi. Kaikki haastateltavat olivat kokeneet Naksu-hankkeen myötä rakentuneen tukiverkoston tärkeäksi. Tukiverkosto on koettu kantavana voimana, johon ei ole voinut turvautua aikaisemmassa elämäntilanteessa. Aikaisemmassa elämäntilanteessa ei ole välttämättä ollut halua ottaa apua vastaan tai voimavarat avun hakemiseen ovat olleet vähäiset.

Haastateltavat ovat kokeneet työntekijöiden tarjoaman tuen hyväksi. Tukihenkilön saaminen eri virastokäynneille ja mahdollisiin verkostopalaveriinhin on koettu tukevana ja rauhoittavana sekä asioita edistävänä asiana. Osa haastateltavista kertoo kokeneensa työntekijöiden kannustuksen ja patistelun asioiden hoitamiseen tärkeänä.

Haastateltavat ovat kokeneet työntekijöiden palveluohjauksen tärkeäksi oman elämäntilanteensa parantamisen kannalta. Työntekijät opastavat ja ohjaavat tarpeiden ja tilanteen mukaan tarvittavien palveluiden piiriin. Apua on saanut kaikkeen asiointiin, ja työntekijän opastuksella asiointi on koettu sujuvammiksi.

Ihana nähdä tommonen paikka missä on ihmisiä, jotka oikeesti haluaa auttaa vielä meitäki.

Kovin moni ei ymmärrä miten tärkeetä työtä he tekevät. Semmosen havainnon oon tehyn moneen otteeseen.

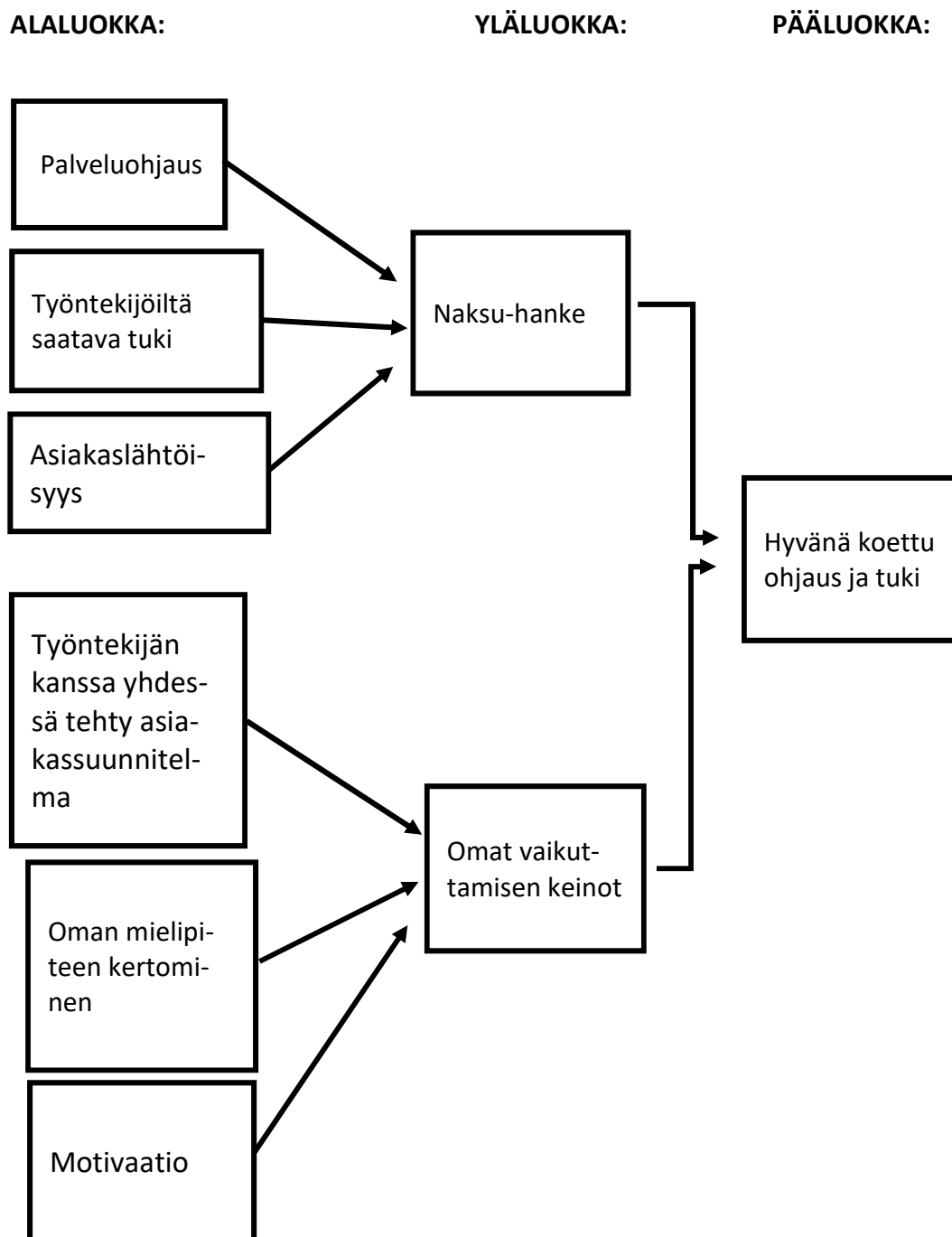
Ei mulla varmasti oo ollu semmosta asiaa missä ne ei oo voinu auttaa tai tiä jotaki ihmistä joka osaa auttaa, jos ne ei pysty tai kerkiä.

Osa haastateltavista koki tarvitsevansa ohjausta ja tukea asumisen perustaidoissa. Asumisen ohjaus on koettu tärkeänä ja auttavana tekijänä asiakkaan toimintakyvyn edistämiseksi. Opastus asumisen perustaidoissa, kuten vuokran ja laskujen maksussa sekä asunnon siisteydestä huolehtiminen, on koettu voimaannuttavana asiana.

Sayedín (2015) mukaan ohjaustyö ei ole terapiaa, vaan tavoitteena on asiakkaan selviytyminen, elämänhallinnan ja itsetuntemuksen tukeminen ja kehittäminen. Ohjauksen erilaiset ajattelumallit ja periaatteet toimivat perustana käytännön ohjaustyölle ja tätä kautta on mahdollista vasta asiakkaiden yksilöllisiin ja moninaisiin tarpeisiin. Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että Naksu-hankkeen asiakkaat ovat saaneet yksilöllistä ja heidän tarpeisiinsa vastaavaa ohjausta ja tukea.

Myös materiaallinen tuki on koettu hyvänä asiana. Lahjoituksina saadut huonekalut, astiat sekä muut kodin tarvikkeet ovat antaneet mahdollisuuden rakentaa asunnosta oman kodin. Nuorten ohjaamon (Nuppa) ruokajakelun kautta on saanut apua tiukkaan taloustilanteeseen. Osa kertoi myös saaneensa avustusta diakoniatyön kautta, josta on ollut suurta apua.

Kuviossa 1 on kuvattu niitä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet asiakkaiden kokemuksiin hyvästä ohjauksesta ja tuesta. Kuvio on koottu haastatteluista esille nousseista teemoista, joista ne on johdettu ala-, ylä- ja pääluokkaan.

KUVIO 1. Hyvänä koettu ohjaus ja tuki

8.3 Elämäntilanne ja tulevaisuus

Suurin osa haastateltavista asiakkaista oli ollut asunnottomana jossain vaiheessa elämänsä aikana. Osalla asunnottomuuden jaksoja oli ollut useampia, osalla vähemmän. Asunnottomuuden kesto vaihteli kuukausista jopa vuosiin. Loput haastateltavista olivat olleet häätöuhan alla ennen hankkeen asiakuuteen siirtymistä. Naksu-hankkeen kautta saadun asunnon myötä elämäntilannetta on saanut vakautettua. Oman asunnon on koettu tuovan turvaa elämäntilanteeseen. Naksu-hankkeen myötä asunto on myös alkanut tuntua kodilta, mitä se ei välttämättä aikaisemmin ole ollut.

Tuopi turvan, että saapi laitettua sen oven kiinni ja omi neljä seinää ja katto pään päällä – ei tarvi miettiä missä sitä herää huomen aamuna ja sillee.

Hyvää tehnyt itsetunnolle ihan, että – on tuntunu kodilta, että on niin ku semmonen asunto ensimmäistä kertaa moniin vuosiin, että haluaa niin ku pitää siitä huolta – ja viihtyy siellä ennen kaikkea.

Kaikissa haastatteluissa nousi esille haastateltavien valoisampi suhtautuminen tulevaisuuteen. Naksu-hankkeen asiakuuden myötä elämälle on asetettu uusia tavoitteita. Katse on tulevaisuudessa.

En tiiä miten oisin selvinny tänne asti, se ois ollu niin paljon raskaampaa, jos en ois päässy tähän Naksu-hankkeeseen ja osaks tästä porukkaa.

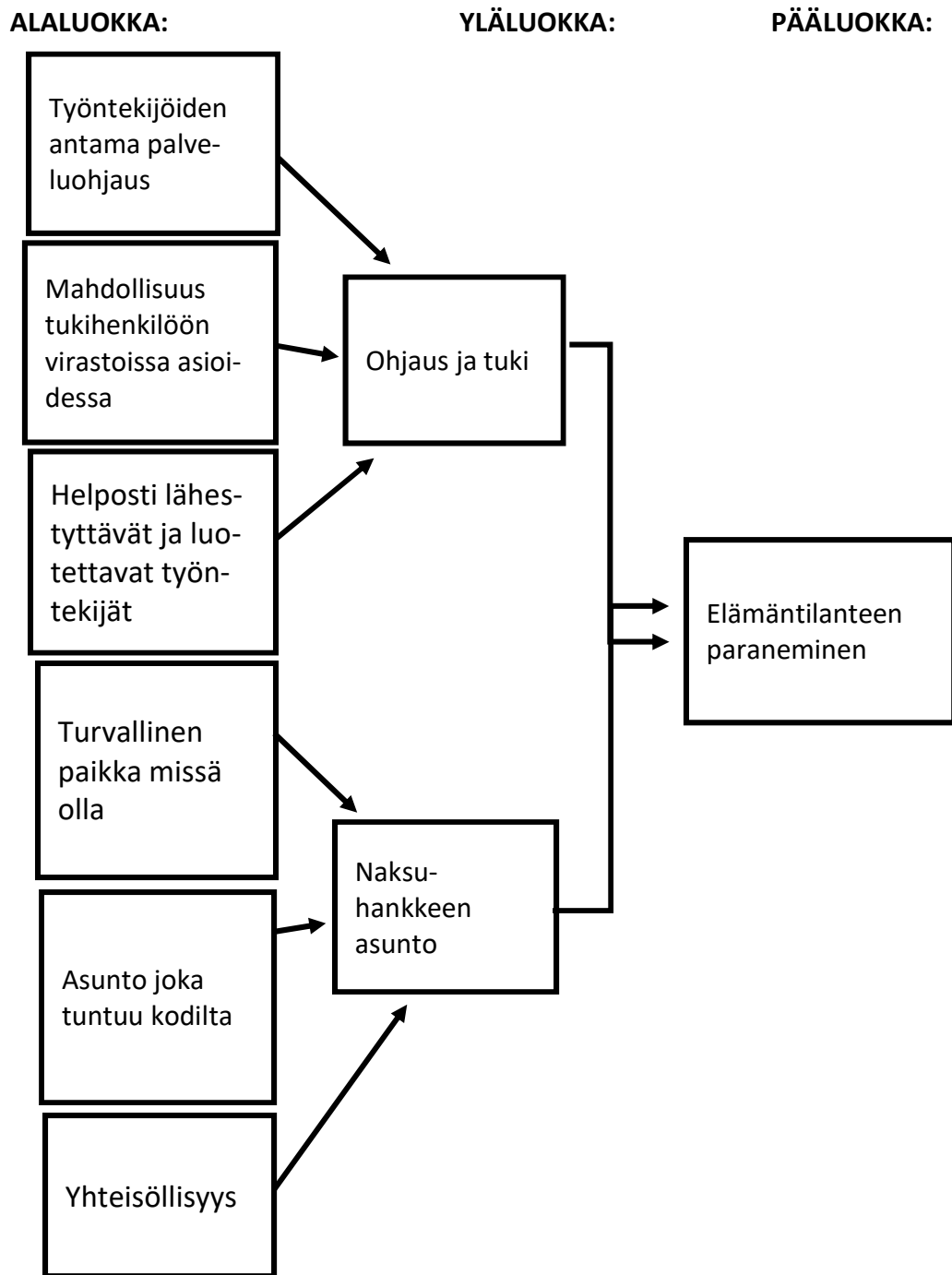
Niin mulle sillä on iso merkitys, että ne (työntekijät) on jeesaamassa siihen normaali elämään kiinni ja tavoitteena on päästä työelämään ja muuta. Paljon ne on jaksanu järjestää minun kanssa näitä asioita.

Asunto ensin -mallin kulmakivenä on jokaisen ihmisen oikeus omaan kotiin. Periaatteena on turvata asumisen pysyvyys, asumisen ja palveluiden erottaminen toisistaan sekä oikeus saada tukea toipumiseen ja sosiaaliseen integroitumiseen (Granfelt ym. 2015, 73). Naksu-hankkeessa asumisen pysyvyys turvataan toistaiseksi voimassaolevalla vuokrasopimuksella. Asuminen ja palvelut erotetaan toisistaan sillä, että sitoutuminen hoitoon tai kuntoutukseen ei ole asumisen edellytys. Asiakkaalla on kuitenkin oikeus saada asumisen turvaamiseen

kohdentuvaa tukea ja myös otettava sitä vastaan (Granfelt ym. 2015). Haastatteluista ilmenee, kuinka omalla kodilla on positiivisia vaikutuksia asiakkaiden tulevaisuuden näkymiin. Asiakkaat ovat myös motivoituneita ohjauksen ja tuen vastaanottamiseen.

Voimavara- ja ratkaisukeskeisessä ohjauksessa tavoitteiden asettaminen on tärkeää. Katseen suuntaaminen tulevaisuuteen ja tavoitteiden saavuttaminen jo olemassa olevia vahvuuksia käyttäen on keskeistä (Sayed 2015, 13). Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että Naksu-hankkeen asiakuudella sekä ohjauksella ja tuella on ollut positiivinen vaikutus asiakkaiden elämäntilanteeseen ja tulevaisuuden suunnitteluun.

Kuviossa 2 on kuvattu Naksu-hankkeen vaikutusta asiakkaiden elämäntilanteeseen. Kuvio on koottu haastattelumateriaalin analyysin pohjalta syntyneisiin luokkiin. Alaluokassa on haastatteluissa usein esille nousseita teemoja, joista ne on johdettu kahteen yläluokkaan ja yhteen pääluokkaan.

KUVIO 2. Naksu-hankkeen vaikutus asiakkaiden elämäntilanteeseen

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

1. NAKSU-hankkeen asiakkaat ovat kokeneet ohjauksen ja tuen laadukkaana ja hyvänä.
2. NAKSU-hankkeen asiakuuden myötä asiakkaiden elämäntilanne on parantunut ja tulevaisuuden näkymät selkiytyneet.

10 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimusta tehdessä tutkijan on otettava huomioon monia eettisiä kysymyksiä. Tutkijan on oltava tietoinen hyvistä tieteellisistä käytännöistä. Yleisesti hyväksytyjen tiedonhankintaan ja julkistamiseen liittyvien tutkimuseettisten periaatteiden tuntemus ja niiden noudattaminen ovat jokaisen tutkijan omalla vastuulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 23.)

Hyviin tieteellisiin käytäntöihin kuuluu rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä niiden arvioinnissa. Tämän lisäksi tärkeää on asianmukaisten ja eettisesti kestävien tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien käyttäminen. Olennainen osa tutkimusta ovat aikaisempien tutkimusten ja niiden tulosten asianmukainen huomioiminen ja julki tuominen sekä tutkimuksen huolellinen suunnittelu, toteutus ja raportointi. (Hirsjärvi ym. 2009, 24.)

Eettistä pohdiskelua vaaditaan jo heti tutkimustyön aiheen valinnassa ja tarkastelutavassa. Tutkimuksen alussa on pohdittava miksi tutkimuksen kohde on valittu ja miksi tutkimukseen ryhdytään. Tutkimusaineiston hankintaan liittyy monia eettisiä kysymyksiä. Päällimmäisenä tavoitteena on ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tulee olla tietoisia mihin he osallistuvat ja miten tietoa käytetään. Osallistumisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen (Hirsjärvi ym. 2009, 24–15). Informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys ovat tärkeimpiä eettisiä periaatteita ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa (Hirsjärvi & Hurme 2014, 20). Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistuvien henkilöiden anonymiteetti säilyy läpi tutkimusprosessin ja että tutkimusaineisto säilytetään ja hävitetään asianmukaisesti (Kallinen, Pirskanen & Rautio 2015, 144).

Hyvän tutkimuksen tekeminen siten, että eettiset kysymykset ja periaatteet tulevat riittävän hyvin esille ja huomioiduksi, on vaativa tehtävä (Hirsjärvi ym. 2009, 27). Olen pyrkinyt noudattamaan tässä tutkimuksessa hyviä tieteellisiä käytäntöjä sekä huomioimaan eettisiä periaatteita. Tutkimuksen aihe nousi Kajaanin

seurakunnan Naksu-hankkeen toivomuksesta ja tutkimuksen tekeminen katsottiin tarpeelliseksi. Aineistonkeruu toteutettiin eettisesti. Haastatteluihin osallistuneet henkilöt olivat vapaaehtoisia ja jokaisen haastattelun alussa käytiin suullisesti läpi mihin tarkoitukseen haastatteluja käytetään. Haastateltavat pysyvät anonyymeina. Haastattelumateriaali säilytettiin asianmukaisesti suojattuna ja tuhoaan opinnäytetyön valmistuttua. Epärehellisyyttä on vältetty tutkimustyön jokaisessa vaiheessa.

Tutkimustulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat, vaikka virheiden syntymistä pyritään välttelemään tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tästä syystä tutkimuksen luotettavuutta pitää aina arvioida. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaankin käyttää monia eri mittaus- ja tutkimustapoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen tulosten toistettavuutta. Tutkimusta voidaan pitää reliabelina esimerkiksi, jos kaksi arviojaa pääsee samaan tulokseen tai jos samaa henkilöä tutkittaessa eri tutkintakerroilla samoissa olosuhteissa saadaan sama tulos (Hiltunen 2009.) Tutkimuksen validius, eli pätevyys, tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata. Validiutta voidaan tarkastella eri näkökulmista: ennustettavuus, tutkimusmenetelmävalidius ja rakennevalidius. Laadullisen tutkimuksen ydinasioita ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset. Tutkimuksen validius riippuu kuvausten ja niihin liitettyjen selitysten ja tulkintojen yhteensopivuudesta. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.)

Naksu-hanke aloitti toimintansa vuoden 2016 alussa ja tutkimushaastattelut toteutettiin vuoden 2016 lopulla. Asiakassuhteiden kesto vaihteli parista kuukaudesta useampaan kuukauteen. Tutkimuksen tulokset kuvaavat asiakkaiden kokemuksia saamastaan palvelusta haastatteluhetkellä, joten tiedossa ei ole miten asiakkaiden kokemukset ovat kehittyneet haastatteluiden jälkeen. Tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa on otettava huomioon Naksu-hankkeen lyhyt toiminta-aika ja asiakassuhteiden kestot. Miten paljon tuloksiin vaikuttaa niin sanottu ”alkuhuuma”?

Tämä on ensimmäinen tekemäni opinnäytetyö. En ole aikaisemmin toteuttanut tämän tyyppistä tutkimusta. Tutkimuksen luotettavuuteen voi siis vaikuttaa kokemattomuuteni tutkijana. Olen tehnyt opintojeni aikana muutaman haastattelun, mutta teemahaastattelu oli minulle täysin uusi kokemus. Kokemattomuus haastattelijana toimimisesta ja teemahaastattelun totuttamisesta voivat vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tarkasteltava myös sitä, olenko onnistunut haastattelujen toteuttamisessa ja olenko saanut haastatteluilla tutkimuskysymyksiin vastaavaa tietoa. Luotettavuuden kannalta on huomioitava myös se, että osa haastateltavista oli minulle entuudestaan tuttuja. Miten tämä on vaikuttanut haastattelutilanteeseen, ilmapiiriin ja haastateltavan avoimuuteen? Mielestäni tutkimusaineiston kautta saadut tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin.

11 POHDINTA

Mielestäni opinnäytetyöni aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Naksu-hanke on tällä hetkellä Kajaanin ainoa toimija, tukiasuntoyhdistyksen lisäksi, jonka tavoitteena on asunnottomuuden poistaminen. Tukiasuntoyhdistys ry on tehnyt pienimuotoisesti asumisen ohjausta jo 20 vuoden ajan. Yhdistyksellä on kaksi omistus-asuntoa ja välivuokrattuna 4-5 asuntoa Kajaanin Pietarilta. Voisi sanoa, että Tukiasuntoyhdistys ry on toiminut pohjana Naksu-hankkeen toteuttamiselle. Kajaani on suhteellisen pieni kaupunki, josta puuttuu asunnottomille suunnatut asuntolat ja yömajat. Naksu-hanke osoittaa sen, miten tärkeä tehtävä seurakunnalla ja diakoniatyöllä on vaikuttaa ja tuoda esille huono-osaisten tilannetta.

Opinnäytetyö osoittaa sen, kuinka vaikea on saada tilastollisesti tarkkaa tietoa asunnottomuudesta ja etenkin piiloasunnottomuudesta. Aran tilastoissa on vuosi vuoden perään näkynyt Kajaanin kohdalla yksi asunnoton. Vuoden 2016 asunnottomuus selvityksen mukaan Kajaanissa ei ollut yhtään asunnotonta. Vaikka asunnottomuus ei välttämättä näy Kajaanin katukuvassa ongelma on silti olemassa, piiloasunnottomuuden muodossa. Naksu-hanke osoittaa sen, että asunnottomuus on totta myös Kajaanissa, ja on muistettava myös se, että Naksu-hankkeen asiakaskuntaan kuuluu vain nuoret aikuiset (18–35-vuotiaat).

Tutkimuksesta saaduissa tuloksissa on yhtäläisyyksiä verrattaessa aikaisempiin tutkimuksiin. Asunto ensin -mallin mukainen asuttaminen ja tarvittavan tuen tarjoaminen parantavat elämänlaatua. Haastatteluissa minut yllätti se, kuinka osa haastateltavista koki vahvasti kiitollisuutta siitä, että oli saanut mahdollisuuden päästä Naksu-hankkeeseen. Yllättävää oli myös se, miten he toivat esille, sen että eivät halua pettää työntekijöiden luottamusta ja näyttää, että ovat saamansa avun arvoisia. Asiakkailla on halua ja motivaatiota oppia hoitamaan asioitaan ja suunnitella tulevaisuutta. Naksu-hankkeen kautta he ovat saaneet mahdollisuuden tarvitsemaansa tukeen ja ohjaukseen.

Jatkotutkimushaasteena opinnäytetyöstä nousee Naksu-hankkeen vaikutuksen arvioiminen asiakkaiden toimintakykyyn ja elämänlaatuun. Onko hankkeen toiminta vaikuttanut toimintakykyyn ja tätä kautta kuntoutumiseen, opiskelupaikan saamiseen tai työllistymiseen?

Opinnäytetyön tulosten perusteella olisi mielestäni tärkeää, että Kajaanissa ryhtyttäisiin kehittämään asumissoviteista työtä, asumisen ohjausta ja asunnottomuuden poistamiseen tähtäävää työtä. Ongelma on tiedostettu, mutta kenen vastuulla on palvelun tuottaminen? Uskon että kotiin tehtävälle asumisen ohjaukselle olisi tarvetta Kajaanissa, tällä voitaisiin mahdollisesti ehkäistä häättöjä ja vuokrien rästytyksiä.

Jälkeenpäin ajateltuna opinnäytetyö olisi ollut ehkä helpompi toteuttaa parin kanssa. Parityön hyvänä puolena näkisin sen, että työparit tukevat ja kannustavat toisiaan. Mielestäni pari olisi tuonut työskentelyyn turvaa, henkilön jonka kanssa keskustella ja pohtia asioita. Jos aloittaisin opinnäytetyö prosessin alusta, panostaisin sen suunnitteluvaiheeseen enemmän. Nyt opinnäytetyön valmistuttua huomaan, miten suuri merkitys hyvällä suunnitelmalla on. Etenkin opinnäytetyön rakenteen suunnittelulla ja aikataulutuksella. Koen että myös tässä asiassa työpari olisi toiminut tukevana elementtinä. Aikataulun noudattaminen olisi ollut tiukempaa, kun se vaatii kahden henkilön aikaa ja työpanosta.

Opinnäytetyöprosessin aikana koen kasvaneeni ammatillisesti. Käsitkseni suomalaisesta asunnottomuudesta ja etenkin Kajaanin kaupungin asunnottomien nuorten aikuisten tilanteesta on laajentunut. Ongelma on tiedostettu myös Kajaanin kaupungin sosiaalitoimessa ja toivon, että opinnäytetyön tulokset antavat tietoa Naksu-hankkeen tuottaman palvelun hyvistä puolista.

LÄHTEET

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus 2016. ARAn asunnottomuus selvitykset. Viitattu 8.11.2016. http://www.ara.fi/fi-FI/ARAtietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus.
- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus 2017. Asunnottomat 2016. Liite 1. Asunnottomuus kunnissa 2016. Viitattu 24.3.2017. [http://www.ara.fi/fi-FI/ARAtietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2016\(42132\)](http://www.ara.fi/fi-FI/ARAtietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2016(42132))
- Asunto ensin 2016. Asunto ensin -malli. Viitattu. 21.2.2017. <http://asuntoensin.fi/tietoa/asunto-ensin/>
- Asunto ensin 2016. Asunto ensin -malli. Viitattu 20.4.2016. <http://asuntoensin.fi/tietoa/asunto-ensin/>
- European Federation of National Organisations working with the Homeless (FEANTSA) 2016. News: Finland leads the way on reducing homelessness with Housing First. Viitattu 24.3.2017. <http://www.feantsa.org/en/news/2016/11/14/finland-leads-the-way-on-reducing-homelessness-with-housing-first?bcParent=27>
- Fredriksson, Peter & Karppinen, Jari 2016. Loppuraportti. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2012-2015. Viitattu 21.2.2017. http://asuntoensin.fi/assets/files/2016/10/Paavo_2_loppuraportti.pdf
- Granfelt, Riitta; Haahtela, Riikka; Juhila, Kirsi; Nousiainen, Kirsi & Raitakari, Suvi 2015. Oman oven avaajaksi – voiko asunnottomuudesta päästä eroon? Teoksessa. Häklin, Jouni; Vilkkö, Risto & Vähäkylä, Leena (toim.) 2015. Kaikki kotona? Asumisen uudet tuulet. Helsinki: Gaudeamus.
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö. Asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.
- Hiltunen, Leena 2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. Viitattu 16.3.2017. http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf

- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Holtinkoski, Simo & Vidnäs, Paula 2015. Asiakkaiden kokemuksia saamastaan asumisen ohjauksesta ja tuesta Kenttä-Paavo-hankkeessa. Oulun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Häkkinen, Juho; Kainulainen, Sakari & Saari, Juho 2013. Kadulta asuntoon – vaikutukset hyvinvoinnille. Teoksessa. Hyväri, Susanna & Kainulainen, Sakari (toim.) 2013. Paikka asua ja elää? Näkökulmia asunnottomuuteen ja asumispalveluihin. Helsinki: Diakoniammattikorkeakoulu.
- Juurinen, Päivi & Virtanen-Olejniczak, Krista 2008. Asunnottomuuden ytimessä. Teoksessa. Hirvilampi, Tuuli & Laatu, Markku (toim.) 2008. Toinen vääräyyskirja. Lähikuvia sosiaalisista epäkohdista. Vammala: Vammalan kirjapiano Oy.
- Kaakinen, Juha 2012. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2008-2011. Loppuraportti. Viitattu 21.2.2017.
http://asuntoensin.fi/assets/files/2016/08/PAAVO_I_loppuraportti_J_Kaakinen_2012.pdf.
- Kainuun sanomat 2016. Asunnottomien yö myös Kajaanissa. Viitattu 8.11.2016.
<http://www.kainuunsanomat.fi/kainuunsanomat/kainuu/asunnottomien-yo-myos-kajaanissa/>
- Kallinen, Kati; Piskainen, Henna & Rautio, Susanna 2015. Sensitiivinen tutkimuksessa. Menetelmät, kohderyhmät, haasteet ja mahdollisuudet. EU: United press global.
- Kirkko ja kaupunki 2016. Helsingin kirkot alkavat vuoroviikoin tarjota yöpaikkaa kodittomille. Viitattu 31.3.2017. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/helsingin-kirkot-alkavat-vuoroviikoin-tarjota-yopaikkaa-kodittomil-1>
- Lehtonen, Leena & Salonen, Jari 2008. Asunnottomuuden monet kasvot. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Matilainen, Anne 2016. Naksu-hankehakemus. Kajaani. Sähköpostiviesti 8.2. Vastaanottaja Miira Murtooperä. Tuloste tekijän hallussa.

- Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Helsinki: International Methelp.
- Parkkinen, Nuusa 2016. Asunnottomien yö vietettiin Kajaanissa ensimmäistä kertaa. Kotiseurakuntani Kajaanin seurakuntalehti (11), 9.
- Rostila, Ilmari 2001. Tavoitelähtöinen sosiaalityö. Voimavarakeskeisen ongelmanratkaisun perusteet. Jyväskylä: Sophi.
- Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.
- Sayed, Terttu 2015. Ohjaus keskusteluun perustuvana menetelmänä. Teoksessa. Sayed, Terttu & Näkki, Pirjo 2015. Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Helsinki: Edita.
- Shelter, The housing and homelessness charity 2008. Housin first – a good practice briefing. Viitattu 29.3.2017.
http://england.shelter.org.uk/professional_resources/policy_and_research/policy_library/policy_library_folder/housing_first_-_a_good_practice_briefing
- Seurakuntalainen 2016. Asunnottomien yötä vietetään jo 15. kertaa – moni seurakunta mukana. Viitattu 31.3.2017.
<https://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/asunnottomien-yota-vietetaan-jo-15-kerran-moni-seurakunta-mukana/>
- Tilastokeskus i.a. Käsitteet. Asunnoton. Viitattu 30.3.2017.
<http://www.stat.fi/meta/kas/asunnoton.html>
- Timonen, Sari 2011. Nuorten asumisen tukeminen. Teoksessa. Kupari, Tiina (toim.) Omaa kotia etsimässä. Nuorten asuminen 2010. Helsinki: Edita Prima Oy, 79-82.
- Veikkola, Juhani 2002. Diakonian perustehtävä, visiot ja tavoitteet. Teoksessa Helosvuori, Riitta; Koskenvesa, Esko; Niemelä, Pauli & Veikkola, Juhani (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 107-128.
- Vilenius, Olli-Pekka 2010. Tervein mielin Pohjois-Suomessa – Kainuun osahanke. Kainuulainen asunnottomuus keväällä 2010 -raportti. Julkaisija: Kainuun maakunta -kuntayhtymä.

LIITE 1.

Haastattelurunko

1. Haastateltavan taustatiedot

- Mitkä tekijät ovat johtaneet asunnon menettämiseen? Miten olisi voitu estää?
- Asunnottomuusjaksojen kesto ja määrä?
- Tämän hetkinen asuntilanne? Asiakuuden kesto?

2. Haastateltavan kokemukset asumisenohjauksesta?

- Asumisen perustaidot/häätöjen välttäminen
- Palveluohjaus
- Verkostotyö
- Kotikäynnit/tukikeskustelut

3. Haastateltavan kokemukset Naksu-hankkeen ohjauksesta ja tuesta?

- Millaista ohjausta ja tukea on saanut?
 - miksi ei ole saanut?
- Asiakkaan kuuleminen ja vaikuttaminen toiminnassa
- Työntekijän ja asiakkaan kohtaaminen

4. Naksu-hankeen merkitys haastateltavalle

- Ohjauksen ja tuen merkitys elämäntilanteeseen. Mitä vaikutuksia?
- Onko sitoutumattomuudella vaikutusta?
- Kehittämisehdotukset?